

Monumentnummer*: 531527

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 30 augustus 2013
Kadaster deel/nr 82657/17

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Nigtevecht Stichtse Vecht Utrecht

Locatiennaam Locatieomschrijving
Nigtevecht Sluis bij Nigtevecht

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Nigtevecht	C			568
Nigtevecht	A			1743
Nigtevecht	A			1742
Nigtevecht	C			556
Nigtevecht	C			554

*Omschrijving***

Cluster 6.

Sluis.

Inleiding

GROTE SCHUT-, INLAAT- en KEERSLUIS nabij Nigtevecht als essentieel, maar in eerste instantie voor civiele functie gebouwd, onderdeel van het inundatiestelsel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluisen, stuwen en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Er werden vele verschillende typen sluisen toegepast, afhankelijk van de plaats waar ze in het systeem functioneerden. Soms werden reeds bestaande scheepvaart-, uitwaterings- of keersluisen gebruikt, maar ook

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

zijn er vele nieuwe gebouwd of bestaande (sterk) aangepast. Bij de aanleg van het Merwedekanaal, een scheepvaartverbinding van Amsterdam met de Lek en de Waal, omstreeks 1890, werden op verschillende plaatsen sluizen gebouwd om tevens verbindingen met aangrenzende waterwegen te realiseren. Bij Nigtevecht zijn parallel twee schutsluizen gebouwd die een vaarverbinding met de Vecht vormden. Beide zijn vrijwel noord-zuid gericht. De grote schut-, inlaat- en keersluis is gebouwd als oostelijke van twee, met tussen de sluizen geschakelde woningen voor sluispersoneel. Over de sluizen lagen aan de zuidzijde voorheen ophaalbruggen. Die over de grote sluis is vervangen door een modernere ophaalbrug en een parallelle fiets- en loopbrug, waarbij tevens het hoofd ter plaatse is gewijzigd door aanbrengen van gewapend betonnen versterking. De bruggen en de woningen zijn niet van rijkswege beschermd. De sluis fungeerde als keersluis door het aanbrengen van een zogenoemde naaldkering of eventueel door het plaatsen van schotbalken; door openen kon het werk als inlaatsluis dienen. De bediening van de sluisdeuren geschiedt tegenwoordig elektrisch.

Omschrijving

De GROTE SCHUT-, INLAAT- en KEERSLUIS nabij Nigtevecht ligt iets ten westen van het dorp en vormt de vaarverbinding tussen het Merwedekanaal / later Amsterdam-Rijnkanaal en de Vecht. De sluis is - net als de parallelle kleine sluis - rond 1885 aangelegd in samenhang met, maar voorafgaand aan het kanaal en kreeg naast de civiele functie van sluis voor de scheepvaart ook een rol binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie als inlaat- en keersluis. De sluiskom meet ongeveer 110 x 35 m; inclusief de (ongelijke) hoofden bedraagt de lengte ongeveer 145 m, terwijl de doorvaartwijdte ca. 12,50 m is. De grote sluis is uitgevoerd als een zogenoemde groene sluis, met ter weerszijden van de kom in basalt en aardwerk aangelegde, met gras begroeide taluds. De beide hoofden zijn in metselwerk en basaltblokken onder dekstenen uitgevoerd. In beide hoofden zijn nissen voor de door de sluiswachter beloopbare, naar de Vechtzijde kerende, puntdeuren aangebracht; op de deuren zijn hekwerken aanwezig. Ter weerszijden van de sluis en deels ook binnen de kom remmingswerken op basis van houten dukdalven. In de hoofden zijn schotbalkspanningen uitgespaard.

Waardering

De GROTE SCHUT-, INLAAT- EN KEERSLUIS ten westen van Nigtevecht is van algemeen belang vanwege:

- * Cultuurhistorische/militairhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende meer dan 125 jaar is versterkt en verbeterd. Het betreft hier een onderdeel van omstreeks 1890 dat een voorbeeld is van een civiel werk dat aan de historische militair-strategische bouwkunde is gerelateerd en dat onder meer diende als waterinlaat en waterkering.
- * Ensemblewaarde als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.
- * Situationele waarde door de ligging tussen de waterwegen en de slechts in geringe mate gewijzigde omgeving.
- * Het onderdeel is representatief (karakteristiek) als schutsluis met een militaire nevenfunctie.
- * Het onderdeel is tamelijk goed bewaard omdat nog vrijwel alle elementen in herkenbare vorm en functie aanwezig zijn.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument